

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

The Development of an Educational Management Model with Community
Resources and Local Wisdom for Life Skill of Student in Bannongchan School

จินตนา พุ่มไสว¹

Jintana Pumsawai¹

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ประชากรที่ศึกษา คือ ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 105 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการจัดการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตระหนักสำนึกท้องถิ่นตนเอง (2) ขั้นรวบรวมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) ขั้นวางแผนการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) ขั้นทำตามแผนที่กำหนด และ (5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ และ 2) ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า 2.1) ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ก่อนใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง และหลังใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของรูปแบบ เท่ากับ 0.7813 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนสูงขึ้น ร้อยละ 78.13 2.2) ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด 2.3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการศึกษา, แหล่งเรียนรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ทักษะชีวิต

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

¹ School director, Bannongchan School, Primary Educational Service Area Office 1.

Corresponding Author Email: jintana.pumsawai@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop an educational management model based on community resources and local wisdom to improve students' life skills at Bannongchan school, and 2) to investigate the efficacy of an educational management model based on community resources and local wisdom in developing students' life skills at Bannongchan school. The samples of this research were nine teachers and 105 students studying at Bannongchan school in the academic year 2020. The research findings showed that: 1) an educational management model based on community resources and local wisdom was developed to develop students' life skills at Bannongchan school. The educational management model consisted of five stages: (1) Increasing local wisdom awareness, (2) Gathering community resources and local wisdom, (3) Planning for searching community resources and local wisdom, (4) Adhering to the set plan, and (5) Evaluating and applying. 2) The model's effectiveness was found that: 2.1) Students' life skills after using the model were higher than before with statistically significant differences at .05. The effectiveness index (E.I.) was at 0.7813. 2.2) Teacher Satisfaction with the educational management model with community resources and local wisdom for life skills was at the highest level. 2.3) Student Satisfaction with the educational management model with community resources and local wisdom for life skills was at the highest level.

Keywords: Educational management model, Community resources, Local wisdom, Life skill

บทนำ

การเสริมสร้างให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การกำหนดแผนนโยบายการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จนถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นั้น มีเจตนารมณ์เพื่อคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้ระบุว่า การจะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ได้ผล ต้องช่วยกันหาทางสร้างพลเมืองที่ฉลาดขึ้นมีความรับผิดชอบ มีผลิตภาพหรือความสามารถในการทำงานการผลิตสูงขึ้น คนไทยต้องเปิดใจกว้าง มองปัญหาที่เป็นอุปสรรคเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมอย่างวิพากษ์วิจารณ์ศึกษาเรียนรู้จากบทเรียนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอื่น โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปครูและกระบวนการการเรียนการสอน การกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการรักการอ่านการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาการ วิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะสังคมได้อย่างคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผู้มีการศึกษา

ต้องรู้จักนำความรู้ทั้งจากภูมิปัญญาดั้งเดิมและความรู้ใหม่ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกที่ต้องการแรงงานและพลเมืองที่มีความรู้ทักษะสมัยใหม่ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ การวางแผน การคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา การบริหารจัดการ การปรับตัว ได้เก่ง ฯลฯ ที่สร้างงาน สร้างผลผลิต สร้างชีวิตความเป็นอยู่ดี ให้ตนเองและสังคมได้เพิ่มขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการที่จะพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถและส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยตรง ดังนั้นการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาโดยให้ผู้บริหาร และครู เป็นผู้นำในการจัดการความรู้ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกให้เป็นระบบเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ และให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ย่อมทำให้เกิดประโยชน์คือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของคนรวมทั้งองค์กร และท้องถิ่นสามารถป้องกันการสูญสลายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วย โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ เป็นโรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียน 140 คน ขาดแคลนครูผู้สอน ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่ง World Health Organization (1994) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถทางสังคม ความคิดอ่าน ความพยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนเป็นความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคล และชุมชนด้วย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดความหมายของทักษะชีวิตซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรและองค์การอนามัยโลกว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

โรงเรียนบ้านหนองจันทร์มีจุดเด่นและความพร้อมด้านปัจจัยภายนอก คือ ชุมชนซึ่งมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ โรงเรียนจึงมีนโยบายจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนบ้านหนองจันทร์มีเนื้อที่ทั้งหมด 12 ไร่ ซึ่งมีความเหมาะสมในการจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ สวนวรรณคดี ลานปฏิบัติธรรม สวนป่า ห้องสมุด ห้องแสดงผลงาน ธนาคารชยะ เป็นต้น อีกทั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเกษตรกรรม มีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิม ประชากรตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานาน และมีการพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย จากสภาพชุมชนดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนบ้านหนองจันทร์มีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายสาขา ได้แก่ กลุ่มเกษตรทำสวน การทำฟาร์มโคนม การเลี้ยงนกนางแอ่น วิสาหกิจชุมชนหนองจันทร์ บ้านขนมไทย การค้าและการแปรรูปมะพร้าว การปลูกสับปะรด การปลูกยางพารา งานช่างก่อสร้าง งานเครื่องเสียง เป็นต้น ซึ่งแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้สั่งสมมาและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ ยุพินธ์ บุญเทพ (2556) ได้ระบุว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สามารถจัดได้โดยส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในสถานศึกษา เป็นการนำกระบวนการ หรือแนวคิด ภูมิปัญญามาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับและบูรณาการกับสาระวิชาโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการพัฒนากำหนดหลักสูตรปรับปรุงคุณภาพ แห่งการเรียนรู้ทั้งในส่วนของทฤษฎี และ ปฏิบัติให้มีความสอดคล้อง สอดคล้องตาม

ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติเพื่อให้เป็นคนไทยที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

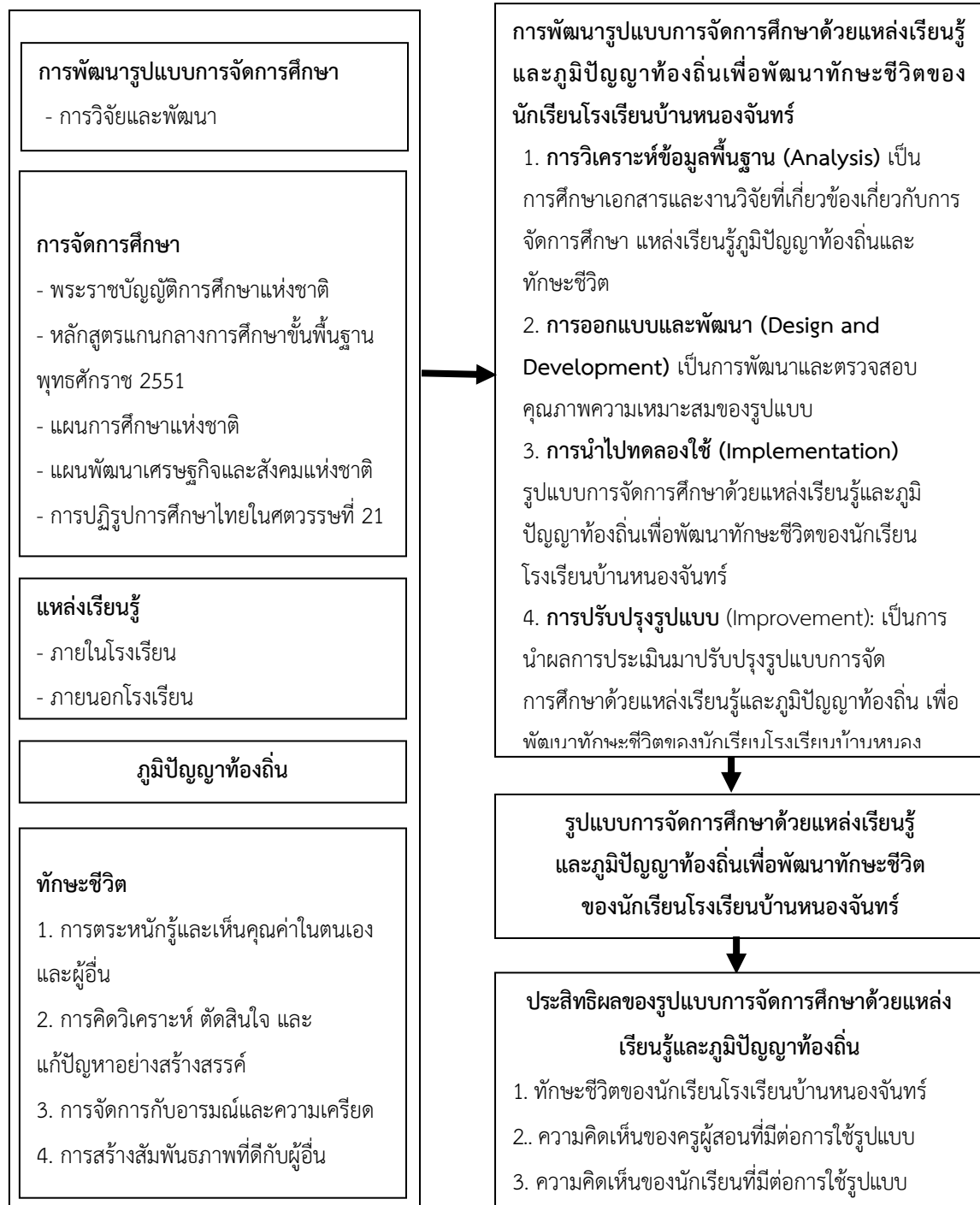
เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมกับชุมชน ดังกล่าวแล้ว โรงเรียนบ้านหนองจันทร์จึงดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้านของนักเรียนได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น.39) ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญซึ่งจะเป็นทิศทางในการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (2) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบ (3) การทดลองใช้รูปแบบ และ (4) การประเมินคุณภาพของรูปแบบ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีการจัดการศึกษาสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วย สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis): การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หนังสือ ข้อมูลสารสนเทศงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแจกแจง จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปผลเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 ศึกษาสภาพการณ์การจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

1.3 ศึกษาสภาพการณ์การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

1.4 สังเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการณ์การจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ เพื่อนำผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ มีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น จากนั้นนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงร่างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

1.5 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทักษะชีวิต ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1)

เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development): การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เข้ากับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษา แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะชีวิต ที่ได้จากการทบทวนเอกสาร ตำรา วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

2.2 กำหนดเป้าหมายของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

2.3 ออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยรูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการจัดการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตระหนักสำนึกท้องถิ่นตนเอง การรู้จักแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 2) ขั้นรวบรวมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน
- 3) ขั้นวางแผนการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น วางแผนจัดการศึกษาโดยครูผู้สอน ประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน นำนักเรียนลงศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามระดับชั้นเรียนเพื่อสะดวกในการออกปฏิบัติกิจกรรม
- 4) ขั้นทำตามแผนที่กำหนด คือลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน
- 5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ วิชาฯและร่วมกันประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนของรูปแบบ

2.4 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จำนวน 10 ข้อ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด จำนวน 10 ข้อ และด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นจำนวน 10 ข้อ

2) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.5 นำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์พร้อมกับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและปรับแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Tryout) พร้อมทั้งปรับปรุงสมบูรณ์

3. ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2)

เป็นการนำไปทดลองใช้ (Implementation): เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ประชากรที่ศึกษา คือ ครูโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ จำนวน 10 คน และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 105 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ) และดัชนีประสิทธิผล (E.I.) มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 นำรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ จำนวน 105 คน ในปีการศึกษา 2563 โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดความรู้ตามรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ และ ประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนใช้รูปแบบ

3.2 ดำเนินการตามกระบวนการจัดการศึกษา 5 ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ตามกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดเนื้อหา กิจกรรม เวลา ขั้นตอน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

3.3 นำนักเรียนไปเรียนในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในตารางและปฏิทิน โดยครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนักเรียน เรียนรู้ร่วมกัน โดยครูผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

3.4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

3.4.1 ประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 105 คน ด้วยแบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

3.4.2 ประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 10 คน

3.3.3 ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 105 คน

4. ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2)

เป็นการปรับปรุงรูปแบบ (Improvement): การนำผลประเมินมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

4.1 ถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 10 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 คน และนักเรียนจำนวน 6 คน

4.2 สังเคราะห์ข้อเสนอแนะของครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนักเรียนที่ได้จากการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ(Connoisseurship) ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนักเรียนที่มีต่อรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และผลจากการถอดบทเรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ เปิดโอกาสให้นักเรียนอิสระในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติ ได้แสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนักเรียน กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอน นอกจากนี้ นักเรียนได้เรียนรู้หลายลักษณะ ทั้งการเรียนรู้ตามความสนใจ การเรียนรู้เป็นกลุ่ม และการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง และให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้รับด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ

4.3 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ตามข้อเสนอแนะ

4.4 นำเสนอผลการปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

4.5 เผยแพร่รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ไปเผยแพร่แก่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีกระบวนการจัดการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตระหนักสำนึกท้องถิ่นตนเอง 2) ขั้นรวบรวมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขั้นวางแผนการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ขั้นทำตามแผนที่กำหนด และ 5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า มีความ

เหมาะสม/สอดคล้อง ในระดับมากถึงมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ระหว่าง 4.40 - 4.80 และคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.50 - 0.55

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า

2.1 ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

ทักษะชีวิตของนักเรียน	ก่อนใช้รูปแบบ		แปลผล	หลังใช้รูปแบบ		แปลผล
	μ	σ		μ	σ	
ด้านที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	2.48	0.83	พอใช้	4.47	0.52	มาก
ด้านที่ 2 การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	2.38	0.62	พอใช้	4.48	0.78	มาก
ด้านที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	2.98	0.62	ปานกลาง	4.56	0.60	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	2.94	0.81	ปานกลาง	4.48	0.69	มาก
เฉลี่ย	2.70	0.72	ปานกลาง	4.50	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ก่อนใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.70$, $\sigma = .72$) และคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ จากการประเมินหลังใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = .65$)

เมื่อนำผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนใช้รูปแบบ	หลังใช้รูปแบบ	
105	200	11,323	18,884	0.7813

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า การประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนใช้รูปแบบการจัดการศึกษา จำนวน 105 คน คะแนนเต็ม 200 คะแนน ผลรวมคะแนนก่อนใช้รูปแบบ เท่ากับ 11,323 คะแนน

ผลรวมคะแนนหลังใช้รูปแบบเท่ากับ 18,884 คะแนน เมื่อคำนวณโดยใช้สูตรดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ได้เท่ากับ 0.7813 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่สูงขึ้น ร้อยละ 78.13

2.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น

ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบ	μ	σ	การแปลผล
ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้	4.49	0.61	มากที่สุด
1. ครูผู้สอนใช้การจัดการความรู้เกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้บูรณาการกับการสอนได้	4.60	0.52	มากที่สุด
2. ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำความรู้มาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.70	0.67	มากที่สุด
3. ช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.30	0.67	มาก
4. ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์และจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.40	0.70	มาก
5. ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.40	0.52	มาก
6. ครูผู้สอนสามารถนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาออกแบบการเรียนการสอนได้	4.80	0.42	มากที่สุด
7. ครูผู้สอนสามารถกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอนด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.30	0.67	มาก
8. ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์เลือกตัวชี้วัดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาออกมาออกแบบการเรียนการสอนได้	4.50	0.53	มากที่สุด
9. ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.60	0.70	มากที่สุด
10. ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้	4.30	0.67	มาก
ด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต	4.54	0.55	มากที่สุด
11. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.70	0.48	มากที่สุด
12. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.60	0.52	มากที่สุด
13. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมพฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดของนักเรียนได้	4.40	0.52	มาก
14. กิจกรรมของรูปแบบทำให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้	4.80	0.42	มากที่สุด
15. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิตของนักเรียนได้	4.60	0.52	มากที่สุด
16. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ร่วมกัน	4.40	0.52	มาก
17. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติ และได้ประยุกต์ใช้ความรู้	4.40	0.70	มาก
18. ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้	4.70	0.48	มากที่สุด
19. ครูผู้สอนสามารถประเมินผลทักษะชีวิตของนักเรียนได้	4.30	0.67	มาก
20. เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะสมสำหรับการต่อยอดด้านทักษะชีวิต	4.50	0.71	มากที่สุด

ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบ	μ	σ	การแปลผล
ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ	4.60	0.58	มากที่สุด
21. การพัฒนาตามรูปแบบช่วยส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้	4.40	0.70	มาก
22. การพัฒนาตามรูปแบบช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.70	0.67	มากที่สุด
23. การพัฒนาตามรูปแบบช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการเรียนการสอน	4.60	0.52	มากที่สุด
24.การพัฒนาตามรูปแบบช่วยพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนด้านการออกแบบการเรียนการสอน	4.60	0.52	มากที่สุด
25. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาในภาพรวม	4.70	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.54	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54, \sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.58$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54, \sigma = 0.55$) และด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49, \sigma = 0.61$) ตามลำดับ

2.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบ	μ	σ	การแปลผล
ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้	4.57	0.42	มากที่สุด
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการจัดการศึกษา	4.87	0.34	มากที่สุด
2. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา	4.14	0.98	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้คิดวิเคราะห์ปฏิบัติกิจกรรม	4.10	0.33	มาก
4. กิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วม ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการนำไปปฏิบัติได้จริง	4.96	0.19	มากที่สุด
5.กิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.44	0.50	มาก
6. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมการค้นคว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.93	0.25	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนการสอนเชื่อมโยงและบูรณาการกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.42	0.51	มาก
8. การจัดกิจกรรมการศึกษาช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.13	0.34	มาก
9. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจจากการศึกษาในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น	4.87	0.37	มากที่สุด
10. การประเมินทักษะชีวิตให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง	4.81	0.42	มากที่สุด

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบ	μ	σ	การแปลผล
ด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต	4.50	0.46	มากที่สุด
11. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.36	0.48	มาก
12. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.37	0.49	มาก
13. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมพฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดของนักเรียนได้	4.31	0.47	มาก
14. กิจกรรมของรูปแบบทำให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้	4.73	0.44	มากที่สุด
15. กิจกรรมของรูปแบบส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิตของนักเรียนได้	4.34	0.48	มาก
16. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ร่วมกัน	4.33	0.47	มาก
17. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติ และได้ประยุกต์ใช้ความรู้	4.88	0.36	มากที่สุด
18. นักเรียนได้เรียนรู้จากบุคคลและสถานที่ที่หลากหลาย	4.30	0.46	มาก
19. ผลการประเมินทักษะชีวิตตรงกับพฤติกรรมของนักเรียน	4.66	0.48	มากที่สุด
20. เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะสมสำหรับการต่อยอดด้านทักษะชีวิต	4.73	0.47	มากที่สุด
ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ	4.65	0.45	มากที่สุด
21. การพัฒนาตามรูปแบบช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการเรียนการสอน	4.49	0.50	มากที่สุด
22. การพัฒนาตามรูปแบบช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.65	0.50	มากที่สุด
23. การพัฒนาตามรูปแบบทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จากผู้มีอาชีพโดยตรง	4.46	0.50	มาก
24. นักเรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.89	0.32	มากที่สุด
25. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาในภาพรวม	4.78	0.42	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.57	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.45$) รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.42$) และด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.46$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีกระบวนการจัดการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตระหนักสำนึกท้องถิ่นตนเอง 2) ขั้นรวบรวมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขั้นวางแผนการ

จัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ขึ้นทำตามแผนที่กำหนด และ 5) ขึ้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า มีความเหมาะสม/สอดคล้อง ในระดับมากถึงมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ระหว่าง 4.40 - 4.80 และคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.50 - 0.55 ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องเชิงโครงสร้าง แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการศึกษาต่อไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีการวางแผนกำหนดองค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ มีการจัดการอย่างเป็นระบบ เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมเป็นวิธีการที่สอดคล้องเหมาะสมและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Bruner (1963) กล่าวว่า มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) และทิสนา แคมมณี (2545) ที่ว่าครูสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความรู้โดยการจัดการเรียนรู้ควรจัดทั้งในและนอกสถานศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการจากการลงพื้นที่ และมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อฝึกทักษะชีวิตในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและความรับผิดชอบร่วมกันของผู้เรียนและชุมชน ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

2. จากผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ก่อนใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.70$, $\sigma = .72$) และคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์หลังใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = .65$) ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของรูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นเท่ากับ 0.7813 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนสูงขึ้น ร้อยละ 78.13

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.58$) โดยครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ในกระบวนการถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสามารถช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมนั้นมองว่าการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่ยุ้งยาก และไม่สามารถจัดการ

ความรู้ได้ว่าจะเลือกเนื้อหาใดที่จะเหมาะสมและสอดคล้องกับที่ตัวชี้วัดได้กำหนดไว้ แต่เมื่อดำเนินการตามรูปแบบนี้แล้ว สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้ นักเรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ตามที่ครูผู้สอนออกแบบไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lawey (1998) ซึ่งกล่าวว่า การให้ความสำคัญกับท้องถิ่นโดยดึงเอาภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เป็นศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้ามาจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน ซึ่งมีแนวทางการศึกษา คือ การใช้พื้นที่ในท้องถิ่นเป็นพื้นที่ในการศึกษาค้นคว้า องค์การส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และชุมชนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษา และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้นิยามความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากล สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ และ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง ได้มีส่วนร่วม ร่วมในองค์กรท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องตามแนวนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่ได้กำหนด บทบาทของครูผู้สอน ให้เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรม ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ Butterwick & Benjamin (2006) ถึงแม้เมื่อมองในภาพรวมของทุกโรงเรียนมีวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กด้วยโอกาสที่หลากหลายวิธี โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการพัฒนารูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับวิชาเรียนตามปกติ โดยกลุ่มทักษะชีวิตที่ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการสอนสอดคล้องกับวิชาเรียนตามปกติ ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหา

และผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57, \sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ และด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต มีระดับความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65, \sigma = 0.45$), ($\mu = 4.57, \sigma = 0.42$) และ ($\mu = 4.50, \sigma = 0.46$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยตรง ทำให้เกิดความรู้และทักษะชีวิตจากประสบการณ์จริง สามารถเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ นักเรียนเกิดความสุขและความสนุกในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามรูปแบบการจัดการศึกษาที่จัดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ ทองไชย (2556) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามผล

การศึกษาของผู้วิจัย กล่าวคือ ทักษะชีวิตของนักเรียนเกิดจากการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Jaycox (2001) ได้ศึกษา เรื่องการสอนแบบโฮมสกูลในประเทศสหรัฐอเมริกา ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรงของตน และการถ่ายทอดประสบการณ์ จากผู้รู้ในสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักเรียน โรงเรียนควรให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถดังกล่าว

1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาและบูรณาการแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนประสบความสำเร็จ

1.3 ครูผู้สอนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรกำหนดแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ออกแบบการจัดการเรียนรู้ กำหนดการจัดกิจกรรม ระยะเวลาในการเรียนรู้เพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้ด้วย แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การประเมินผล เพื่อความชัดเจนและเกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย

1.4 ครูผู้สอนต้องหาเวลาเพิ่มเติม และเตรียมความเข้าใจก่อนนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมในการศึกษาในแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจก่อนลงพื้นที่ในการศึกษาจริงนอกห้องเรียน

1.5 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา แต่ละแห่ง สามารถนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติไปใช้จัดกิจกรรมให้กับกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนไม่มาก และสามารถดูแลนักเรียนให้ทั่วถึงในการดำเนินกิจกรรมได้ อีกทั้งหากครูผู้สอนนำไปใช้ในบริบทของนักเรียนจำนวนมาก จำเป็นต้องมีผู้ให้ความช่วยเหลือร่วมกับครูผู้สอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.6 ผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้น ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษา ต้องเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายในการร่วมกันดำเนินการ และศึกษาเรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อสร้างความรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนเป็นหลัก ไม่ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้วย จะเป็นการยืนยันประสิทธิภาพนักเรียนได้อย่างชัดเจน

2.2 การวิจัยครั้งนี้นำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นตัวแปรต้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ไม่มีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยครั้งต่อไปอาจผสมผสานจัดการศึกษาและรูปแบบการสอนแบบอื่น เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือการสืบเสาะหาความรู้ แล้วประเมินผลที่เกิดขึ้นว่านักเรียนเกิดทักษะชีวิตขึ้นหรือไม่

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน เพื่อพัฒนาให้เกิดตัวแปรตามอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะ หรือสมรรถนะที่ควรเน้นให้เกิดขึ้นกับนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อาทิความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะอาชีพ เป็นต้น

2.4 ควรมีการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการศึกษาเรียนรู้เชิงลึก เข้าถึงท้องถิ่นอย่างแท้จริง ที่สามารถนำไปสู่การสร้างสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสมรรถนะการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ, ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- ยุพินธ์ บุญเทพ. (2556). *การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบวิทยาาคม จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อการขับเคลื่อนการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่11) พ.ศ. 2555 – 2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- Bruner J. I. (1963). *The Process of Education*. New York: Alfred A. Knopf Random House.

- Butterwick, S. and Benjamin, A. (2006). The road to employability through personal development: a critical analysis of the silences and ambiguities of the British Columbia (Canada) Life Skills Curriculum. *International Journal of Lifelong Education*, 25(1), DOI: 10.1080/02601370500309543
- Jaycox, R. (2001). *Rural home schooling and place-based education*. Charleston, W V: ERIC.
- Lawey. (1998). *Florida module on generic teacher competencies: Module on module*. Florida: The University of Florida.
- World Health Organization. (1994). *Life skills education for Children and Adolescents in schools*. Geneva.

การอ้างอิงบทความ

จินตนา พุ่มไสว. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ

พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 3(3), 1-18. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/250233>